

Sygn. akt I ACa 399/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Barbara Białożył

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa W. G. i E. G.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P. i Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o naprawienie szkody

na skutek apelacji powoda W. G. i pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt II C 90/16,

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powodów 156 038 (sto pięćdziesiąt sześć tysięcy trzydzieści osiem) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 86 308 (osiemdziesiąt sześć tysięcy trzysta osiem) złotych od 26 września 2016r.,

- od kwoty 69 730 (sześćdziesiąt dziewięć tysięcy siedemset trzydzieści) złotych od 20 lutego 2018r.,

b) oddala powództwo w pozostałej części;

c) nakazuje pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach 11 123 (jedenaście tysięcy sto dwadzieścia trzy) złote z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych;

d) zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powodów 4.460 (cztery tysiące czterysta sześćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów procesu;

- 2) oddala apelację w pozostałym zakresie;
- 3) nakazuje pobrać od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa:
- a) Sądu Okręgowego w Katowicach 2 494 (dwa tysiące czterysta dziewięćdziesiąt cztery) złote z tytułu opłaty sądowej od apelacji, w części w jakiej została ona uwzględniona;
- b) Sądu Apelacyjnego w Katowicach 2.754,51 (dwa tysiące siedemset pięćdziesiąt cztery i 51/100) złotych z tytułu wydatków związanych z zasięgnięciem opinii biegłego w postępowaniu apelacyjnym;
- 4) nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Joanna Naczyńska
---------------------------	---------------------	----------------------

Sygn. akt I ACa 399/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 grudnia 2016r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził solidarnie od pozwanych (...) Sp. z o.o. w (...) SA w K. solidarnie na rzecz powodów W. G. i E. G. 106 159,36zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 26 września 2016r.; oddalił powództwo w pozostałej części; zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Katowicach 8 629zł z tytułu kosztów sądowych i zniósł między stronami koszty zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, że wskutek eksploatacji górniczej oddziału (...) SA - KWK (...) w B., której następcą prawnym jest (...) Sp. z o. o. w P. na nieruchomości powodów położonej w B. przy ul. (...) ujawniły się szkody górnicze: w budynku warsztatu, w budynku mieszkalnym z zapleczem warsztatu i w nawierzchni z kostki brukowej znajdujących się na nieruchomości. Opierając się o opinię biegłego z zakresu budownictwa i kosztorysowania robót budowlanych ze znajomością problematyki szkód górniczych, Sąd Okręgowy ustalił, że koszty naprawienia tych szkód wynoszą 106 159,36zł brutto. Podkreślił, że pozwani nie kwestionowali ustalonego przez biegłego zakresu szkód, jak i kosztorysu zawierającego sposób i koszty naprawy tych szkód. Natomiast zarzuty powodów, kwestionujące przyjęcie, że stan sprzed szkody przywróci naprawa tylko części spękanych posadzek i wymiana pojedynczych płytek oraz pominięcie naprawy pokrycia dachowego, Sąd Okręgowy uznał za niezasadne. Odwołując się do opinii uzupełniającej biegłego O., wyjaśnił, że powierzchnia hali warsztatu pokryta płytkami ma ponad 100m², zaś powierzchnia uszkodzonych płytek - 2m², a jako, że są to płytki białe i ogólnodostępne i położone w warsztacie wystarczająca będzie wymiana tylko pojedynczych, spękanych płytek. Podkreślił, że skoro biegły nie stwierdził w czasie wizji uszkodzenia płytek w recepcji i w korytarzu, jak również nie stwierdził żadnych oznak uszkodzenia, w tym przecieków dachu nad halą zatem żądanie naprawienia szkód w tych elementach nie znajduje podstawy, a ewentualna konieczność wymiany pokrycia dachowego wynika z okresu jej użytkowania, a nie z uszkodzeń spowodowanych ruchem zakładu górniczego, na który takie pokrycie dachowe jest w dużym stopniu niewrażliwe. Sąd Okręgowy nie uwzględnił wniosku powodów o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego, uznając opinię biegłego O. za rzetelną, kompletną, prawidłowo inwentaryzującą szkody pochodzenia górniczego oraz określającą sposób i koszt naprawienia tych szkód.

Poddając wyżej przedstawiony stan faktyczny ocenie prawnej, Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo znajduje podstawę prawną w regulacjach art.146 ust. 1 i art.147 ust. 3 ustawy z 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. nr 163 poz. 981; zwanej dalej p.g.g.), które stanowią, że odpowiedzialność za szkodę ponosi przedsiębiorca prowadzący ruch zakładu górniczego, wskutek którego wystąpiła szkoda. Zaznaczył, że zgodnie z treścią art. 145 p.g.g. jeżeli ustawa ta nie stanowi inaczej, do naprawienia szkód górniczych stosuje się przepisy kodeksu cywilnego.

Podkreślił, że związek przyczynowy między zaistniałą na nieruchomości powodów szkodą, a eksploatacją górniczą nie był kwestionowany przez żadną z pozwanych oraz, że bezspornym pozostawało, że pozwane Spółki (...) w dniu 8 maja 2015r. zawarły ostateczną umowę sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa, tj. (...) "B." oraz, że z dniem podpisania tej umowy weszło w życie podpisane wcześniej przez te Spółki porozumienie określające zasady odpowiedzialności, postępowania i ponoszenia kosztów napraw szkód wyrządzonych ruchem zakładu (...) "B.". Na mocy tego porozumienia Spółka (...), jako nabywca przejęła prowadzenie wszystkich spraw dotyczących szkód górniczych niezależnie od daty wszczęcia postępowania i stanu jej zaawansowania na dzień sprzedaży. Niemniej, odwołując się do art. 55⁴ k.c., zgodnie z którym nabywca przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, chyba że w chwili nabycia nie wiedział o tych zobowiązaniach mimo zachowania należytej staranności, Sąd Okręgowy stwierdził, że Spółka (...) wiedziała o zobowiązaniach (...) związanych z działalnością (...) "B.". Konstatacje te legły u podstaw zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powodów 106 159,36zł z tytułu dochodzonego pozwem odszkodowania. Kwotę tę Sąd Okręgowy zasądził z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 26 września 2016r., tj. od daty opracowania przez biegłego opinii szacującej szkodę. Jako podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach wskazał art. 481 k.c. W pozostałym zakresie powództwo oddalił, w tym oddalił roszczenie o zasądzenie zwrotu kosztów sporządzenia kosztorysu naprawienia szkód górniczych, stwierdzając że kosztorys ten był nieprzydatny do rozpoznania sprawy i jej rozstrzygnięcia. Koszty procesu Sąd Okręgowy zniósł między stronami - w oparciu o art. 100 k.p.c. - stwierdzając, że powództwo zostało uwzględnione w połowie.

Apelację od wyroku w części oddalającej powództwo wniósł powód, domagając się jego zmiany przez zasądzenie solidarnie od pozwanych ponad kwotę już zasądzoną 84 518,39zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 26 września 2016r., a to z tytułu dalszego odszkodowania za szkody górnicze w składnikach budowlanych, jakie ujawniły się na nieruchomości powodów, a także z tytułu zwrotu poniesionych przez powoda kosztów sporządzenia kosztorysu naprawienia szkody oraz przez zasądzenie solidarnie od pozwanych kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. Alternatywnie powód wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania apelacyjnego. Apelację oparł o zarzuty naruszenia przepisów postępowania, mających istotny wpływ na treść wyroku, tj.:

- art. 233 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego w sprawie oraz wybiórczą i dowolną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę dowodów, w szczególności uznanie opinii biegłego z zakresu budownictwa S. O. za rzetelną, szczegółową, kompletną i przydatną do określenia zakresu i kosztów naprawienia szkody pomimo, że opinia ta:

a) zawiera sprzeczne ustalenia, a mianowicie w części opisowej biegły stwierdza, że szkoda w postaci uszkodzenia i zawodnienia kanału naprawczego powinna zostać naprawiona przez jego rozebranie i ponowną odbudowę z wykonaniem szczelnej hydro-izolacji, lecz w kosztorysie naprawy pomija znaczną część robót związanych z przywróceniem tego kanału do stanu poprzedniego, tj. odbudowę ścian żelbetowych i robót,

b) nie zawiera kosztu naprawienia szkody w postaci uszkodzenia posadzki w hali napraw, mimo że biegły stwierdza wyraźne jej uszkodzenie, a jako sposób jej naprawy przyjmuje wymianę płytek,

c) pomija uszkodzenia posadzek w pomieszczeniu recepcji i w korytarzu, a także uszkodzenia dachu;

d) określa sposób naprawienia szkody w postaci spękanych ścian i posadzek z płytek ceramicznych przez wymianę pojedynczych płytek, co nie stanowi przywrócenia do stanu poprzedniego;

- art. 217§1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i nieuprawnione przyjęcie, że sporne okoliczności co do zakresu szkód, sposobu i kosztu naprawy zostały dostatecznie wyjaśnione przez biegłego O., a w konsekwencji oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu budownictwa i kosztorysowania robót budowlanych ze znajomością

problematyki szkód górniczych, mimo wykazania przez powoda, że opinia biegłego O. jest nierzetelna, a złożone do niej zastrzeżenia i zarzuty nie zostały w sposób merytoryczny i logiczny wyjaśnione; z dodatkowej opinii biegłego z

- art. 286 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa i kosztorysowania robót budowlanych w celu wyjaśnienia i odniesienia się do merytorycznych uwag i zarzutów złożonych przez powodów.

Nadto, w oparciu o art. 380 k.p.c., powód wniósł o kontrolę instancyjną postanowienia Sądu Okręgowego w 28 grudnia 2016r. (co do którego wniósł zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c.) oddalającego wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa i kosztorysowania robót budowlanych ze znajomością problematyki szkód górniczych w celu ustalenia aktualnego zakresu szkód, powstałych w budynku warsztatu, budynku mieszkalnym z zapleczem warsztatu i nawierzchni z kostki brukowej, jakie ujawniły się na nieruchomości powodów położonej w B. przy ul. (...) oraz w celu ustalenia sposobu i kosztu naprawienia tych szkód górniczych, a także o przeprowadzenie tego dowodu przez Sąd drugiej instancji.

Natomiast pozwana Spółka (...) wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez obniżenie zasądzonej kwoty do 86 308,42zł oraz o adekwatne do tej zmiany rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 145 p.g.g. w zw. z art. 363 k.c. przez uwzględnienie w zasądzonej kwocie odszkodowania podatku od towarów i usług w wysokości 19.850,94zł, mimo że zasądzone odszkodowanie dotyczy obiektu użytkowanego na cele działalności gospodarczej i jako podatek naliczony podlega odliczeniu od podatku należnego, którego podatnikami są powodowie.

Powodowie przyznali, że wysokość należnego im odszkodowania powinna zostać ustalona w wartościach netto (nie obejmującej podatku od towarów i usług) i oświadczyli, że domagają się odszkodowania w cenach netto. Niemniej wnieśli o oddalenie apelacji pozwanej Spółki (...) oświadczając, że zasądzona na ich rzecz kwota nie zaspakaja ich szkody wyliczonej nawet w wartościach netto.

Pozwana (...) SA wniosła o oddalenie apelacji powoda, pominięcie zgłoszonego w jego apelacji wniosku dowodowego i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu. W toku postępowania apelacyjnego w miejsce (...) wstąpiła do sprawy Spółka (...) SA w B., która podtrzymała apelację wniesioną przez (...) SA i przyłączyła się do apelacji pozwanej Spółki (...). Pozwana Spółka (...) wniosła o oddalenie apelacji powoda.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzuty apelacji powoda w powiązaniu z postępującym i ciągłym charakterem uszkodzeń pochodzenia górniczego jakie ujawniły się i z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością nadal się będą ujawniać na nieruchomości powodów skłoniły Sąd Apelacyjny do uwzględnienia zgłoszonego w apelacji wniosku dowodowego.

Posiłkując się opinią biegłego sądowego z zakresu budownictwa, szkód górniczych, wyceny nieruchomości, maszyn i urządzeń w organizacji i ekonomiki przedsiębiorstw (...), Sąd Apelacyjny ustalił, że obecnie na nieruchomości powodów należy przeprowadzić jedynie prace doraźne - tymczasowe, zapewniające ciągłość użytkowania obiektu. W ramach tych prac należy: zlikwidować kanał naprawczy (zasypać go piaskiem z ubiciem warstwami) i zastąpić go podnośnikiem wielokolumnowym, który umożliwi wykorzystywanie części warsztatowej do dotychczas prowadzonej działalności gospodarczej, w tym naprawę samochodów osobowych i busów. Należy też naprawić posadzki w hali warsztatu, recepcji i w korytarzu, w tym wymienić płytki na całej ich powierzchni ze względów estetycznych i marketingowych - istotnych z punktu widzenia postrzegania prestiżu warsztatu przez jego klientów. Ponadto należy zlikwidować zarysowania ścian i wykonać wskazane w opinii prace remontowo-naprawcze. Koszt naprawienia tak określonego zakresu szkód górniczych biegły skalkulował na 137 037,33zł netto, natomiast koszt zakupu podnośnika (w miejsce zasypanego kanału) wyniesie netto, łącznie z montażem 19.000zł. Należne zatem powodom odszkodowanie ustalone według stanu i cen na 20 lutego 2018r. w wartościach netto wynosi 156 038zł.

Tak określone odszkodowanie nie obejmuje swym zakresem kosztów naprawienia spękane go narożnika budynku i zakleszczenia dylatacji budynku, ani naprawy rozluźnienia podbudowy pod nawierzchnią placu wyłożoną kostką

brukową, które to uszkodzenia bezsprzecznie powstały wskutek eksploatacji górniczej KWK (...). Odnośnie do spekań narożnika budynku biegły stwierdził, że budynek nie ma tendencji do dalszego zakleszczania się oraz, że wysoce prawdopodobnym jest, że przyszła eksploatacja spowoduje rozchylenie się dylatacji, co ułatwi restytucje naturalną budynku. Tymczasowa naprawa tej szkody, której koszt został uwzględniony w opinii biegłego, polegająca na doklejeniu przesuniętej ściany do jej dolnego fragmentu pozwoli na bezpieczne korzystanie z obiektu. Odtworzenie spękanej ściany budynku - w obecnym jego stanie - wymagałoby zmiany konstrukcji całego budynku i doprowadziłoby do uwolnienia jego naprężeń, które jeszcze się nie ujawniły, kwalifikując budynek do kompleksowej naprawy. Jako, że prognozowane jest osiadanie nieruchomości powodów, nawet do 2 m, jak i prognozowane jest oddziaływanie na nią wstrząsów nie można też wykluczyć, że na nieruchomości tej na przestrzeni relatywnie krótkiego okresu czasu (do 10 lat) powstaną takie uszkodzenia, że budynek będzie się kwalifikował się do rozbiórki. Odnośnie do żądania zasądzenia kosztów wyłożenia nowej kostki brukowej na placu przed warsztatem biegły nie stwierdził żadnych nierówności nawierzchni tego placu, świadczących o zapadnięciu się terenu. Stwierdził natomiast występowania szczelin w nawierzchni między kostkami. Szczeliny te nie wyłączają jednakże w żadnym zakresie placu z użytkowania. Wprawdzie w ramach naprawienia szkody powinna zostać wykonana nowa nawierzchnia, łącznie z podbudową, niemniej obecnie nie jest to celowe, jako że z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że podkład będzie ulegał dalszym rozluźnieniom i potencjalnie, w nieodległej perspektywie może zaistnieć konieczność ponownego wykonania nowej nawierzchni. Niecelowe jest też wykonywanie nowej nawierzchni wobec możliwej rozbiórki wszystkich zabudowań nieruchomości. Ustalenia i wnioski biegłego dały Sądowi Apelacyjnemu asumpt do przyjęcia zaproponowanej przez biegłego etapowości likwidacji szkód na nieruchomości powodów i przeprowadzenia obecnie jedynie doraźnej i tymczasowej naprawy. Taki sposób naprawy realizuje interesy obu stron, jest podyktowana ekonomiką gospodarczą, a nadto jest zgodny ze sztuką budowlaną, pozwala na zachowanie substancji nieruchomości w stanie zdatnym do użytku, nie ogranicza użyteczności usytuowanych na tej nieruchomości budynków – gwarantuje dalsze korzystanie z nich w dotychczasowym zakresie. Równocześnie taki sposób naprawy przesądza zasadność dalszych roszczeń powodów, zmierzających do trwałego usunięcia szkód w nieodległej przyszłości, najpóźniej z chwilą uspokojenia się terenu, nie wyłączając roszczenia o jednorazowe odszkodowanie związane z koniecznością rozbiórki zabudowań.

W tym stanie rzeczy, stosując trafnie przywołane przez Sąd Okręgowy regulacje art. 146 ust. 1 i art. 145 p.g.g. w związku z art. 363§1 k.c., a nadto w odniesieniu do powódki art. 378§2 k.p.c., dający Sądowi drugiej instancji uprawnienie do rozpoznania sprawy także na rzecz współuczestnika, którzy wyroku nie zaskarżył, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są dla nich wspólne, Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 386§1 k.p.c. - z apelacji obu stron - zmienił zaskarżony wyrok, w ten sposób, że zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powodów 156.038zł z tytułu odszkodowania obejmującego zwrot kosztów naprawy szkód górniczych, które ujawniły się na ich nieruchomości - w wartości netto. Podstawą solidarnej odpowiedzialności obu pozwanych (jako nabywcy i zbywcy przedsiębiorstwa (...) w B.) był zasadnie zastosowany przez Sąd Okręgowy art. 55⁴ k.c. Odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu świadczenia Sąd Apelacyjny, kierując się dyspozycją art. 455 k.c. w zw. z art. 481§1 k.c., zasądził od kwoty 86 308zł - od 26 września 2016r., tj. od daty ustalenia rozmiaru szkody przez biegłego O., według cen z tej daty, tyle że w wartości netto, a od dalszego odszkodowania, czyli od kwoty 69 730zł - od 20 lutego 2018r., tj. od daty ustalenia rozmiaru szkody przez biegłego D. według cen z tej daty. W dalej idącym zakresie powództwo oddalił w części, jako co najmniej przedwczesne, dzieląc też stanowisko Sądu Okręgowego, że przedłożony przez powodów prywatny kosztorys naprawienia szkód okazał się nieprzydatny dla rozstrzygnięcia. Kosztami sądowymi w kwocie 11 123zł, których uiszczenia powodowie nie mieli obowiązku uiścić – stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018r., poz. 300) - obciążył solidarnie pozwane. Na kwotę tę składała się opłata od pozwu w wysokości 7 802zł (adekwatna do części w jakiej uwzględniono powództwo) i koszty opinii biegłego w wysokości 3 321zł. Jako, że ostatecznie powodowie utrzymali się ze swym roszczeniem w 81%, należał się im zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 4 460 zł, przy przyjęciu, że każda ze stron poniosła koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej (7.200zł).

W dalej idącym zakresie apelację powodów Sąd Apelacyjny oddalił - na podstawie art. 385 k.p.c. - jako bezzasadną. W oparciu o przywoływany już wyżej art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał pobrać solidarnie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa: Sądu Okręgowego w Katowicach 2 494zł z tytułu opłaty od apelacji

powodów od „dosądzonej” w postępowaniu apelacyjnym kwoty 49 878,64zł (156 038zł – 106 159,36zł); a na rzecz Sądu Apelacyjnego w Katowicach 2 754,51 zł z tytułu wydatków związanych z zasięgnięciem opinii biegłego w postępowaniu apelacyjnym. Uwzględniając charakter i okoliczności sprawy, w tym przyjętą etapowość naprawienia szkód górniczych na nieruchomości powodów, uwarunkowaną ciągłością tych szkód, Sąd Apelacyjny zastosował art. 102 k.p.c. i nie obciążył powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO Tomasz Tatarczyk SSA Piotr Wójtowicz SSA Joanna Naczyńska